
P r i k a z i i o s v r t i

Katoličko svećeništvo i žena

Sara BUTLER, *The Catholic Priesthood and Woman. A Guide to the Teaching of the Church*, Hillenbrand Books, Chicago – Mundelein (IL), 2007., 122 str.

U godini koju je papa Benedikt XVI. posvetio razmišljanjima o ministerijalnom svećeništvu u Crkvi i molitvi za svećenike i svećenička zvanja, čini nam se prikladnim baciti pogled na jedno zanimljivo teološko djelo koje se bavi tom temom pod specifičnim vidom. Radi se, naime, o shvaćanju službi u Crkvi te o pitanju mogućega sakramentalnog ređenja žena, o čemu se učiteljstvo Crkve nekoliko puta jasno očitovalo. Nakon Pavla VI. i dokumenta Zbora za nauk vjere *Inter insigniores* (1976.), Ivan Pavao II. u apostolskom pismu *Ordinatio sacerdotalis* (1994.) ponovo je iznio temeljna načela kojima se Crkva ravna kod pripuštanja sakramentalnom ređenju te razloge zbog kojih Crkva smatra da joj nije moguće podjeljivati svećeničko ređenje ženama.

Svakako treba imati na pameti da se u raspravama oko ne/mogućnosti ređenja žena, koja je na osobit način buknuła nakon što je Anglikanska crkvena zajednica dopustila biskupsko ređenje žena (nakon prezbiterskog i biskupskog ređenja deklariranih homoseksualaca), često puta brkaju pojmovi. Tako se u javnosti ne razlikuju službe (ministeriji) u protestantskim crkvenim zajednicama od sakramentalnog ređenja u Katoličkoj crkvi. Iako imaju iste nazive (*prezbiter* i *biskup*) za jedne su to tek pastoralne službe po izboru zajednice, često i na određeno vrijeme, a za Katoličku crkvu radi se o sakramentu kojemu se pripušta osobe za koje Crkva drži da ih je sam Bog pozvao i da ih šalje na službu vjernicima u Crkvi. Katolička CRKVA, s

čime se posve slažu i Istočne Crkve, ispovijeda da je svećeništvo (prezbiterat i episkopat) u funkciji s/tvarnog posredništva između pojedinih vjernika i zajednice Crkve te Krista Spasitelja. To se posredništvo na potpun način ostvaruje u svećeničkom djelovanju označenom kao djelovanje *in persona Christi*. Ono je moguće po osposobljenosti u sakramentalnom ređenju (rukopoloženju, *hierotonia*), a specifično se aktualizira u predvođenju euharistije i sakramentalnom činu pomirenja s Bogom. Stoga, kao što je za katoličku teologiju svećeništva nužan jasan uvid u narav Kristova, općeg i ministerijalnog svećeništva, za dijalog o ovoj temi nužna je jasnoća u shvaćanju pojmova u katoličkoj, anglikanskoj i protestantskoj teologiji i crkvenoj praksi.

Autorica ovog djela o ne/mogućnosti sakramentalnog ređenja žena je američka redovnica Sara Butler, članica Družbe misionarki Presvetog Trojstva, trenutačno profesorica dogmatske teologije na St. Joseph Seminary u New Yorku. Nakon teološke formacije na nekoliko američkih sveučilišta duže vrijeme predavala je na Katoličkom sveučilištu u St. Mary on the Lake / Mundelein (Illinois), a kao pozvana predavačica i na mnogim drugim američkim katoličkim sveučilištima. Prva je žena koju je papa Ivan Pavao II. imenovao članicom Međunarodne teološke komisije. Također je i član Međunarodne anglikansko-rimokatoličke teološke komisije.

U uvodu sama autorica u kratkim crtama opisuje svoj teološki put od feministice, žestoke zagovornice takozvanih *jednakih prava* žena i muškaraca u Crkvi (što je dakako uključivalo i zalaganje za ređenja žena), što ju je dovelo do aktivnog sudjelovanja u prosvjedima protiv pape Ivana Pavla II. za vrijeme njegovih posjeta Sjedinjenim Američkim Državama, pa sve do ozbiljnog teološkog istraživanja i uvjerenja da "feministička analiza spolne komplementarnosti u teologiji i ministerijalnom svećeništvu, koju je prihvatilo posebno povjerenstvo CTSA /*Američko društvo katoličkih teologa*/, ima ozbiljnih nedostataka" (str. IX.). Ozbiljan pomak dogodio se, kaže Sara Butler, zahvaljujući produbljenoj analizi tema *teologije tijela* i odgovora na feminističku kritiku, koje Ivan Pavao II. predočava u *Mulieris dignitatem* (1988.) te teološkim istraživanjem temelja i naravi sakramenta svetog reda. Radeći na dokumentu Međunarodne anglikansko-rimokatoličke teološke komisije o odnosu između apostolske službe, apostolskog naslijeđa i apostolske vjere te odnosu između predaje i razvoja crkvenog nauka, došla je do uvjerenja kako je za Crkvu zaista od bitnog značenja episkopalna struktura. U tom svjetlu izjave učiteljstva poprimaju odlučno značenje. Stoga je autorica i zamislila svoje

djelo kao vodič kroz dokumente učiteljstva o ovoj temi, polazeći od apostolskog pisma *Ordinatio sacerdotalis*.

Rad je podijeljen u sedam cjelina s iscrpnom bibliografijom (str. 113-117). Pisan je tipičnim američkim stilom, kratkim, jasnim i jezgrovitim postavljanjem teze i argumentiranim odgovorima, popraćenim relevantnom teološkom literaturom. U prvom poglavlju postavlja se *status questionis* – izlažu se središnja pitanja u suvremenoj raspravi o ređenju žena, prije i poslije *Ordinatio sacerdotalis*. Dvije teme odmah izlaze na površinu: pitanje spolne diskriminacije žena u Crkvi (kontekst *ljudskih prava*) te pitanje mogućeg razvoja crkvenog nauka i prakse u smjeru eventualnog budućeg pripuštanja žena sakramentalnom ređenju.

U drugom dijelu autorica se upušta u analizu socijalnog statusa žene u društvu i u Crkvi, istražujući teme *ženskih prava* i *jednakosti* i dolazi do zaključka kako pitanje mogućeg ređenja žena nije pitanje jednakosti i prava (to bi se ticalo *spasenja*), nego se radi o *pozivu kao daru Duha Svetoga* za tijelo Kristovo koje je Crkva. Pod tim vidom, u trećem poglavlju odgovara na tri redovita prigovora, prema kojima je isključenost žena iz sakramenta reda 1) *nepravda*; 2) *bazirana je na pogrešnoj antropologiji*; 3) *tko je kršten, može biti i zaređen*. Jednostavno rečeno (usp. str. 58-59), kod ministerijalnog svećeništva ne radi se samo o vodstvu (*leadership*) nego o ekonomiji spasenja. Teza o pogrešnoj antropologiji posve gubi iz vida činjenicu Isusova izbora Dvanaestorice, pretpostavljajući joj kao temeljni razlog spolnu komplementarnost muškarca i žene. Konačno, treća teza proizlazi iz protestantskog nauka o službama u zajednici, te miješa opće i ministerijalno svećeništvo, ujedno zaboravljajući kako Crkva ne pripušta ni sve krštene muškarce svećeničkom ređenju.

Dok se u prethodnim poglavljima bavila odgovorima na objekcije, u četvrtom i petom poglavlju autorica iznosi temeljne motive i teološke argumente za aktualnu crkvenu praksu. Najprije je tu činjenica predaje, vidljiva u praksi apostolske Crkve od samog početka, jasno utemeljena na Isusovu izboru Dvanaestorice, koja ima normativnu vrijednost za Crkvu postapostolskog vremena. Tome treba pridodati i reakcije Crkve na gnostičke i montanističke pokušaje preoblikovanja crkvenih službi. Glede teoloških argumenata, autorica polazi od teme *analogije vjere* i sukladnosti nauka o sakramentu svetog reda s cjelinom vjere Crkve. Potom istražuje kristološke argumente (djelovanje svećenika *in persona Christi*; svećenik kao sakramentalni znak

Krista čovjeka), zaustavljajući se nešto iscrpnije na temama *žive slike Kristove* i *zaručничkog simbolizma*.

Da ne bi bilo kakve zabune, u šestom poglavlju autorica odgovara na još sedam dodatnih objeacija na crkveni nauk, a to su: 4) Isusov izbor Dvanaestorice je irelevantan; 5) žene su također *apostoli* u ranoj Crkvi; 6) svi kršteni djeluju *in persona Christi*; 7) svećenik djeluje *in persona Ecclesiae*; 8) činjenica da je Isus muško, nema teološke važnosti; 9) uskrsli Krist nadilazi pripadnost muškom spolu; 10) ako je Isusov izbor presudan, zašto se ne bi onda redili samo muškarci Židovi? Odgovori na ta pitanja uključuju analizu biblijskih, eklezijalnih, liturgijskih i sakramentalnih pitanja, koja ovdje ne možemo iscrpnije analizirati. Autorica u relativno kratkim odgovorima pruža solidno polazište za ozbiljno teološko istraživanje, kao i argumente za prihvaćanje odgovora crkvenog učiteljstva.

Konačno, na kraju nalazimo kratku raspravu o tome je li *Ordinatio sacerdotalis* "zatvorio vrata razvoju službi u Crkvi"? Polazeći od definiranih kriterija odnosa Pisma i Predaje na Tridentskom i Drugomu vatikanskom saboru, te Newmanove teorije o razvoju dogmi, autorica upućuje na brižno razlikovanje *razvoja* od *razaranja*, odnosno *konsolidacije* od *dezintegracije*, te zaključuje: "Autentični razvoj katoličkog nauka, koji poštuje mjesto žene u društvu i Crkvi, ne zahtijeva njezino pripuštanje ministerijalnom svećeništvu. To pak ne priječi da Crkva traži nove putove kojima bi se potvrdio ženski 'genij' u Crkvi, putem suradnje muškaraca i žena u Crkvi i društvu" (str. 112). Dodajmo još samo to da se autorica ovdje ne bavi osebujnom temom ženskog đakonata (vjerojatno stoga što je ta tema u dokumentima Pavla VI. i Ivana Pavla II. posve ostavljena po strani).

Svima koje zanima teologija svećeništva, posebno u ovoj godini posvećenoj svećenicima i svećeničkoj službi, te u vremenima uvijek novih (a zapravo jako starih, iako danas medijski glasnih a teološki vrlo klimavih) napada na nauk i praksu Crkve, usrdno preporučujemo ovo izvrsno teološko djelo.

Ante Mateljan
amateljan@kbf-st.hr